

Nr 9:

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1921 kl. 11 f. m.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 9,
i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående revision av gällande författning om folkskole-
väsendet på landsbygden.*

I en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Kullen väckt motion, nr 19, hemställas,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att gällande författningar om folkskoleväsendet på landsbygden skyndsamt måtte underkastas ingående revision i syfte att bereda församlingarna ökat inflytande på skolväsendet; samt

B) att i ovanberörda hänseende särskilt må tillses

1) att församlingarna tillerkännas verklig medbestämmanderätt i fråga om skolform och skolbygge;

2) att församlingarna medgivas rätt att, eventuellt med kvalificerad majoritet, besluta om sådan ändring i gällande läsplan, att vid församlingens skolor tre timmars kristendomsundervisning meddelas i veckan;

3) att statsanslag icke må kunna indragas, förrän Kungl. Maj:t efter opartisk undersökning och församlingens hörande därom förordnar; och

4) att syneförrättningar å lärareboställen under församlingarnas medverkan verkställas av fullt opartiska, edsvurna och sakkunniga personer.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Rörande förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning från skolöverstyrelsen inhämtat yttrande, vilket som bilaga åtföljer utlåtandet.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 13 saml. 1 avd. 8 häft. (Nr 9.)

Utskottet. I syfte att bereda församlingarna ökat inflytande på skolväsendet påyrkar motionären en ingående revision av gällande författningar om folkskolväsendet på landsbygden. I berörda hänseende önskar han reformer särskilt ifråga om 1) församlingarnas beslutanderätt rörande skolform och skolbygge, 2) tiden för kristendomsundervisningen, 3) rätten till indragande av statsbidrag och 4) sättet för syneförrättningar å tjänstebostäder.

Vad först angår det under punkt 1 härovan framförda yrkandet utmynnar detta i ett krav på att församlingarna måtte tillerkännas verklig medbestämmanderätt ifråga om skolform och skolbygge. Då det icke kan vara motionären obekant, att församlingarna äga sådan rätt, måste utskottet med anledning av den för motionen anförda motiveringen antaga, att motionären i själva verket önskar, att skoldistriktet måtte tillerkännas full frihet att ensamma besluta ifråga om skolformer och skolbyggen. Med hänsyn till statens alltjämt ökade bidrag till skolväsendet och den ökade kontroll, som därmed måste följa i avseende på hur dessa medel användas, finner emellertid utskottet, att det icke kan med skäl ifrågasättas att helt överlämna beslutanderätten i nu förevarande hänseende åt skoldistriktet. Staten måste, i betraktande även av skolväsendets efterblivenhet och brister i en del landsändar, hava möjlighet att genom sina organ göra det allmännas synpunkter gällande. Utskottet kan sålunda på denna punkt icke tillstyrka motionärens förslag.

Ifråga om tiden för kristendomsundervisningen i folkskolorna har utskottet i annat sammanhang avgivit utlåtande. I den nu förevarande motionen hemställs, att församlingarna måtte medgivas rätt att, eventuellt med kvalificerad majoritet, besluta om sådan ändring i gällande läsplan, att vid församlingens skolor tre timmars kristendomsundervisning meddelas i veckan. Utskottet finner detta förslag kunna leda till icke gagneliga ojämnheter i kurs- och timplaner och till övriga icke önskvärda konsekvenser, och utskottet kan på grund härav icke giva sitt förord åt den under punkt 2 gjorda hemställan.

Under punkt 3 hemställer motionären, att statsbidrag icke må kunna indragas, förrän Kungl. Maj:t efter opartisk undersökning och församlingens hörande därom förordnar. Enligt nu gällande ordning utövas beslutanderätten ifråga om statsbidragens utanordnande av länsstyrelsen. Skoldistriktets rekvisitioner å bidragen granskas av vederbörande folkskoleinspektör och överlämnas av denne till länsstyrelsen, som beslutar i ärendet. Skulle länsstyrelsen vägra tillerkänna ett skoldistrikt statsbidrag, äger distriktet anföra besvär hos Kungl. Maj:t, som givetvis, innan ärendet avgöres, inhämtar

yttrande från alla vederbörande. Genom denna ordning för ifrågavarande ärendens avgörande måste skoldistriktens rätt anses vara tryggad gent emot varje av motionären befarad godtycklighet eller oresonlighet. Motionärens förslag skulle förplikta statsverket att utbetala bidrag även på oriktiga rekvisioner och måste under alla förhållanden förutsätta ett betryggande borgensförfarande. Utskottet — som väl finner möjligt, att det kan komma att visa sig i alla parterns intresse, att förhållandet mellan skoldistriktens bestämmanderätt och folkskoleinspektörernas uppgift erhåller en närmare precisering, men som dock ej har anledning att i detta sammanhang närmare upptaga detta spørsmål — anser i anslutning till det anförda, att några avgörande skäl icke förebragts för det under punkt 3 av motionären framförda förslaget.

Vad slutligen angår sättet för syneförrättningar å tjänstebostäder för lärare, har utskottet i annat sammanhang föreslagit sådan ändring i gällande boställsordning, att av- och tillträdessyn å tjänstebostad ej må hållas tidigare än 4 månader före dagen för tjänstebostadens avträädande, resp. tillträädande, eller senare än 4 månader efter samma dag. Genom detta förslag möjliggöres dels att sammanföra av- och tillträdessyn, dels att i större utsträckning inordna syneförrättningarna i vederbörande folkskoleinspektörs resplan. Synekostnaderna minskas, och folkskoleinspektörerna få tillfälle att i ännu större utsträckning än hittills själva verkställa syn, varför överstyrelsen mera sällan behöver förordna syneförrättare. Motionären hemställer, att syneförrättningar å lärareboställen skola under församlingarnas medverkan verkställas av fullt opartiska, edsvurna och sakkunniga personer. Han klandrar syneförrättares maktfullkomlighet, anser det vara en brist, att boställsordningen för lärarepersonalen vid folk- och småskolor icke innehåller någon besvärshänvisning, och förordar anlitande av edsvurna nämndemän som syneförrättare. Utskottet, som givetvis ansluter sig till motionärens krav på verklig opartiskhet hos syneförrättaren, vill erinra om, att nu ifrågavarande syneförrättningar i de flesta fall hållas av vederbörande folkskoleinspektörer själva, att dessa stå oberoende till både skoldistrikt och tjänstepersonal, och att de såsom statstjänstemän handla under tjänstemannaansvar. Att icke en synenämnd av flera personer blivit för nu ifrågavarande syneförrättningar bestämd, har betingats av hänsyn till kostnaderna, något som måste anses enbart erkännansvärt, åtminstone så länge det icke påvisats något fall, då de personer, åt vilka nu ifrågavarande syneförrättningar anförtratts, brusit i opartiskhet. Någon besvärshänvisning är visserligen icke i boställsordningen angiven, vilket kan vara en brist, men möjlighet förefinnes dock,

låt vara på en omväg, att draga synebeslut under Kungl. Maj:ts prövning. Då erfarenheten hittills icke visat, att annan ändring i gällande bestämmelser är av behovet påkallad, än den utskottet i annat sammanhang förordat, synes skäl ej heller hava förebragts för ett tillstyrkande av motionärens hemställan på nu avhandlade punkt.

Av det anförda framgår, att de i förevarande motion framförda önskemål, i den mån de kunna anses berättigade, antingen i annat sammanhang föranlett förslag från utskottet eller måste anses redan vara tillbörligen tillgodosedda genom gällande lagstiftning. Vid sådant förhållande hemställer utskottet, som för övrigt ej kan undertrycka den anmärkningen, att motionären i sin framställning begagnat överdrivna och olämpliga uttryck,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 april 1921.

På utskottets vägnar:

A. OLSSON.

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar *Olsson* i Mora, *Bergström* i Högsön*), *Dalgren**), *Paulsen*, *Wallerius**), *Öhman*, *Jansson* i Talby, *Johansson* i Edsbyn, *Gardell* och *Thorsell*.

---

*) Icke närvarande vid utlåtandets justering.

*Bilaga.**Till andra kammarens första tillfälliga utskott.*

Sedan Kungl. maj:t genom nådig remiss anbefallt skolöverstyrelsen att avgiva av andra kammarens första tillfälliga utskott begärt yttrande rörande, bland annat, en av herr Bengtsson i Kullen väckt motion (nr 19) om skrivelse till Kungl Maj:t angående revision av gällande författning om folkskoleväsendet på landsbygden, får överstyrelsen härmed beträffande ifrågavarande motion anföra följande.

Då det genom de beslut, som ligga till grund för 1842 års folkskolestadga, för 80 år sedan fastslogs såsom en skyldighet för det allmänna att bereda varje svenskt barn tillfälle att inhämta erforderligt mått av allmänt medborgerlig bildning, uppdrogs det åt de särskilda församlingarna att närmast ombesörja de anordningar, som för ändamålet voro erforderliga. Då den allmänna folkundervisningen sålunda blivit erkänd såsom en statens angelägenhet, var det självfallet, att staten också måste öva uppsikt över det sätt, varpå kommunerna fullgjorde de åligganden i detta hänseende, som givits dem. Till en början utövades denna uppsikt närmast av biskop och domkapitel och fullgjordes väl framför allt vid de visitationer, som biskopen förrättade i församlingarna. Kostnaderna för folkskoleväsendet fingo till en början nästan helt bestridas av församlingarnas skattemedel, och de bidrag av statsmedel, som lämnades, voro till en början ganska obetydliga. Statsbidragen ha emellertid undan för undan ökats, och särskilt genom de förändringar i detta hänseende, som under senaste årtiondet vidtagits, har kostnaden för avlöning åt folkskolornas lärarpersonal nästan helt och hållet övertagits av statsverket. Tydligt är, att den uppsikt över huru församlingarna tillgodosågo folkundervisningen, som staten redan från början utövade, måste bli noggrannare i mån som statens ekonomiska bidrag för ändamålet ökades. Redan efter ett tjugotal år fann man det också nödvändigt att i och med folkskolinspektionen skaffa ett särskilt organ för uppsikten över församlingarnas skolväsen. Därjämte hava länsstyrelserna, åt vilka beslutanderätten i första hand i fråga om statsbidrag för skolväsendet överlämnats, fått ett växande inflytande på hithörande ekonomiska angelägenheter.

Det är allmänt känt, att stor olikhet råder mellan olika landsändar i fråga om det sätt, varpå folkskoleväsendet i de särskilda skoldistrikten ordnats och tillgodosetts. Under det att i vissa delar av landet folkskoleväsendet kan sägas i stort sett motsvara rimliga anspråk och alltså där inga andra förbättringar erfordras än de, som föranledas av befolkningens tillväxt och den alltjämt pågående pedagogiska utvecklingen, lämnar folkskoleväsendets tillstånd inom andra delar av landet mycket övrigt att önska.

Denna olikhet gäller såväl skolans organisation, de olika typer enligt vilka den är ordnad, som dess utrustning med byggnader, undervisningsmateriel m. m. I förra hänseendet framträder framför allt skillnaden mellan bygder, där undervisningen i skolorna i allmänhet för varje barn omfattar hela den i folkskolestadgan angivna årliga lärotiden, heltidsläsning, och sådana trakter, där den årliga undervisningstiden för varje barn är inskränkt till halva den föreskrivna lärotiden, halvtidsläsning. Inom vissa delar av landet ombesörjes undervisningen i stor utsträckning icke blott på småskolestadiet utan ock på folkskolestadiet av lärarkrafter, som hava utbildning allenast för undervisning i småskolan, alltså genom mindre folkskolor, en skoltyp, som i andra trakter är nästan okänd. Vad skolornas utrustning med byggnader beträffar, ha i många bygder ännu icke egna lokaler kunnat i tillräcklig utsträckning anskaffas för skolorna, utan dessa äro i många fall inhysta i förhyrda byggnader, vilka givetvis icke kunna vara i allo lämpliga såsom skollokaler. Stor olikhet råder ock i fråga om de byggnader, som inom olika delar av landet äro uppförda för skolornas behov. Slutligen är att märka, att en förbättring av organisationsform, exempelvis övergång från halvtidsläsning till heltidsläsning, eller ökning av antalet lärarkrafter för åstadkommande av behöflig minskning av antalet barn på varje lärarkraft, vanligen medför behov av ny- eller ombyggnad av skollokalerna.

Kravet på förbättringar av skolväsendet föranledes emellertid icke blott av den olikformighet, som råder mellan olika bygder, utan ock av de alltjämt ökade fordringar på en vidgad och fördjupad allmänt medborgerlig bildning hos landets samtliga inbyggare, som tidsutvecklingen medfört. Såväl arbetslivets omläggning som det samhälleliga livets fortgående demokratisering med ökat inflytande för den enskilde medborgaren i fråga om de kommunala och de allmänt politiska ärendenas avgörande kräva — därom torde alla, som ägnat hithörande förhållanden någon närmare eftertanke vara eniga — en mera omfattande och grundlig bildning hos den enskilde medborgaren och ökade tillfällen till förvärvande av mera specialiserad utbildning. Ett uttryck för vad som numera måste anses vara minimifordran beträffande allmänt medborgerlig bildning är givet genom den undervisningsplan för rikets folkskolor, som nyligen av Kungl. Maj:t stadfästs, och, såvitt överstyrelsen har sig bekant, hava inga mera vägande invändningar gjorts mot den allmänna bildningsstandard, som därigenom angivits.

Klart är, att då de krav, som sålunda måste göras gällande i fråga om folkskoleväsendet, skola genomföras inom en bygd, vars skolväsen utmärkes av stora bristfälligheter beträffande organisation, skolbyggnader m. m., detta skall kännas betungande för skoldistrikten, medföra rubbningar i mångåriga vanor

och pålägga de skattedragande ökade utgifter. Det kan därför icke heller väcka förvåning, om vid sådana tillfällen på åtskilliga håll uppstår missnöje och höjas protester, helst man givetvis i sådana hygder näppeligen har blicken öppen för vare sig huru ett tillfredsställande skolväsen hör vara ordnat eller vilka fördelar detta är ägnat att bereda. Den föreliggande motionen är uppenbarligen att betrakta såsom uttryck för missnöjet inom en trakt, där skolväsendet måste betecknas såsom i åtskilliga hänseenden efterblivet och där alltså nu jämförelsevis stora uppoffringar måste göras för att nå upp i jämnhöjd med andra bygder. De jämförelsevis starka uttryck för missnöje, som användas i motionen, få härigenom sin förklaring, och överstyrelsen anser sig därför, även då dessa uttryck röra överstyrelsens egen verksamhet, icke böra upptaga desamma till bemötande.

Så betydande som bristfälligheterna i fråga om folkskoleväsendets anordning mångenstädes i vårt land äro, är det uppenbart, att desamma icke kunna i ett slag avlägsnas. Skulle på en gång yrkande framställas om alla verkligen behöfliga förbättringar, komme kraven i många fall att vida överstiga skoldistriktens ekonomiska bärkraft. Det gäller alltså härvidlag att framgå med nödig försiktighet och vederbörligt hänsynstagande till ekonomiska och andra i detta hänseende betydelsefulla förhållanden. Å andra sidan kan det icke undvikas, därest inom överskådlig framtid något verkligt resultat skall kunna vinnas, att en kraftig ansträngning göres för att återhämta, vad som under många år försummats i fråga om organisatoriska och andra förbättringar beträffande folkskoleväsendet. Riksdagen har ock genom sitt år 1917 fattade beslut angående utredning av hithörande förhållanden tydligt givit sin önskan tillkänna, att en verklig och genomgripande förbättring av vårt folkskoleväsen skall så skyndsamt sig göra låter genomföras. Uppenbarligen är det en både svår och grannliga uppgift att riktigt avväga, med huru pass stor skyndsamhet nödiga förbättringar i de särskilda fallen skäligen kunna åstadkommas. Såvitt överstyrelsen kan bedöma, torde, fränsett något enstaka undantag, som icke rimligen kan läggas till grund för ett allmänt omdöme i frågan, de under de senare åren genomförda förbättringarna i fråga om folkskoleväsendet ingalunda hava fortgått med större skyndsamhet än förhandenvarande ekonomiska resurser och andra förhållanden medgivit. Det torde i stället förhålla sig så, att mångenstädes förbättringar, som alls icke kunna anses hava blivit oskäligt betungande, hittills strandat på vederbörande skoldistrikts ovillighet och sega motstånd. Det står emellertid klart för överstyrelsen, och överstyrelsen har givit uttryck häråt i ett samtidigt härmed avgivet yttrande över annan motion, att den nu rådande ekonomiska depressionen i vårt land måste i fråga om sådana skolförbättringar, som förutsätta avsevärdare omkostnader, utöva en starkt återhållande inverkan.

Det borde slutligen vara sjävfallet men måste måhända med hänsyn till vissa i motionen gjorda uttalanden här framhållas, att de myndigheter, som påyrka eller ålägga skolförbättringar, i första hand folkskolinspektörer, domkapitel och länsstyrelser, därvid ingalunda drivas av några egennyttiga hänsyn eller någon lust att trakassera utan endast av sin övertygelse om vad lag och författningar kräva och vad som för skolväsendets bästa är erforderligt.

Sedan överstyrelsen sålunda sökt något utveckla de allmänna synpunkter, ur vilka de i förevarande motion framställda yrkandena enligt överstyrelsens mening böra ses, skall överstyrelsen närmare skärskåda nämnda yrkanden var för sig.

Motionären yrkar först, att vid den revision av gällande författningar om folkskoleväsendet på landsbygden, varom han gör hemställan, må tillses, att församlingarna tillerkännas verklig medbestämmanderätt i fråga om skolform och skolbyggen. Av motiveringen till detta yrkande synes framgå, att motionären i själva verket önskar, att skoldistriktet skola i nu berörda hänseenden erhålla full frihet att själva besluta, och särskilt önskar han, att skoldistriktet må få rätt att i sina skolor bibehålla den s. k. varannandagsläsningen. Av vad överstyrelsen i det föregående anfört angående statens alltjämt ökade bidrag till skolväsendet och den ökade kontroll över huru dessa statsmedel användas, som därmed måst följa, framgår, att det icke lär kunna vara möjligt att helt överlämna beslutanderätten i förevarande hänseende åt skoldistriktet, utan att staten alltjämt måste hava möjlighet att genom sina organ göra det allmännas krav gällande. De allmänna reglerna beträffande förekomsten av olika skolformer äro ock givna genom folkskolestadgans och undervisningsplanens bestämmelser, och vad beträffar tillämpningen av dessa bestämmelser i de enskilda fallen, bliva de fordringar, som framställas av folkskolinspektörerna, prövade av vederbörande domkapitel ensamt, eller i vissa fall i förening med länsstyrelsen. Dessa myndigheters beslut kunna sedermera av skoldistriktet överklagas hos Kungl. Maj:t och bliva då givetvis föremål för sorgfällig och ingående prövning. Såvitt överstyrelsen kan se, är med nu gällande ordning all den medbestämmanderätt tillförsäkrad skoldistriktet, som rimligen kan medgivas dem i betraktande av de högst betydliga belopp av statsmedel, som distriktet få uppbära till skolväsendets underhåll. Vad särskilt angår den s. k. varannandagsläsningen, vill överstyrelsen allenast erinra om det förut åberopade beslutet av 1917 års riksdag, vari såsom ett mål för vårt folkskoleväsendes utveckling uppställes ett fullständigt avskaffande av halvtidsläsningen.

Beträffande motionärens yrkande i fråga om rätt för församlingarna att besluta om viss utsträckning av den i gällande undervisningsplan angivna tiden för ämnet kristendomskunskap, får överstyrelsen hänvisa till vad överstyrelsen anför i särskilt, samtidigt härmed avgivet yttrande.

Motionären yrkar vidare sådan ändring i gällande författningar, att statsanslag för folkskoleväsendet icke må kunna indragas, förrän Kungl. Maj:t efter opartisk undersökning och församlingens hörande därom förordnar. Beträffande detta yrkande torde det vara nog att erinra om gällande ordning för statsbidragens utanordnande till skoldistriktet. Skoldistriktets rekvisitioner å statsbidrag granskas av vederbörande folkskolinspektör och överlämnas av denne med till- eller avstyrkande till länsstyrelsen, som beslutar i ärendet. Skulle länsstyrelsen vägra tillerkänna ett skoldistrikt statsbidrag, kan distriktet anföra besvär hos Kungl. Maj:t, som givetvis, innan ärendet avgöres, inhämtar yttrande från alla vederbörande. Den väg för ifrågavarande ärendens avgörande, som motionären påyrkar, kan alltså sägas vara genom redan nu gällande författ-

ningar angiven, och någon ytterligare åtgärd för betryggande av skoldistriktens rätt kan, såvitt överstyrelsen förmår bedöma, icke vara erforderlig.

Slutligen lämnas i motionen om sådan ändring i vederbörande författning, att syneförrättningar å lärarboställen må under församlingarnas medverkan verkställas av fullt opartiska, edsvurna och sakkunniga personer. Enligt gällande boställsordning skall av- och tillträdessyn förrättas av vederbörande statens folkskolinspektör eller lämplig person, som skolöverstyrelsen efter framställning av inspektören därtill förordnar, i närvaro av ombud för skolrådet samt av- och tillträdande lärare eller deras ombud. Motionären finner de personer, åt vilka syneförrättningarna sålunda äro anförtrodda, mindre lämpliga för uppdraget, då det skulle kunna befaras, att de bruste i opartiskhet, samt anser, att uppdraget lämpligen skulle kunna lämnas åt någon av häradets nämndemän, vilka äro edsvurna personer.

Överstyrelsen vill först framhålla, att ifrågavarande syneförrättningar i de flesta fall hållas av vederbörande folkskolinspektörer själva, och att det blott i ett jämförelsevis litet antal fall förekommit, att överstyrelsen efter inspektörernas framställning förordnat syneförrättare. Beträffande folkskolinspektörernas lämplighet såsom syneförrättare må erinras, att de äro statstjänstemän och alltså handla under tjänstemannaansvar, samt att de stå oberoende i såväl ekonomiskt som andra hänseenden till både skoldistrikt och lärarpersonal.

I motionen hava icke påvisats några fall, då de personer, åt vilka här ifrågavarande syneförrättningar varit anförtrodda, brustit i opartiskhet, och till överstyrelsens kännedom hava icke heller kommit några fall, då klagomål i sådant hänseende framställts. Givetvis vill överstyrelsen låta sig angeläget vara att, då det kan ankomma på överstyrelsen att utse syneförrättare, välja personer, mot vilkas sakkunskap och opartiskhet inga berättigade invändningar kunna göras. Uppenbarligen har det varit lagstiftarens avsikt att här ifrågavarande syneförrättningar skulle bliva så litet kostsamma som möjligt, vadan man icke ansett lämpligt, att en synenämnd av flera personer, såsom till exempel vid syner å prästboställen, skulle för ändamålet sammankallas. Skulle erfarenheten framdeles giva vid handen, att någon ändring i hithörande bestämmelser är av nöden, torde en sådan förändring närmast böra gå i den riktningen, att vid syneförrättarens sida ställdes en eller ett par bisittare, som då lämpligen skulle kunna väljas bland häradets nämndemän. Då emellertid erfarenheten hittills icke ådagalagt något behov av ändring i gällande bestämmelser i förevarande avseende, synes det överstyrelsen icke finnas anledning att nu förorda någon sådan.

Det må i detta sammanhang slutligen erinras, att den kontroll, som kan utövas över, att vid syneförrättning anmärkta brister verkligen bliva avhjälpta, tydligen enligt författningens avsikt skall utövas av inspektören i sammanhang med hans granskning av distriktets ansökningar om statsbidrag. Skulle därvid inspektören finna anledning till anmärkning, och på grund därav vägra att vitsorda statsbidrags utgående och länsstyrelsen på grund därav vägra att utanordna sådant bidrag, äger jämväl i detta fall församlingen sin rätt oförkränt att draga frågan inför Kungl. Maj:ts prövning.

Av vad nu anförts torde framgå, att de önskemål, som i förevarande motion framförts, måste, i den mån de kunna anses berättigade, redan vara genom gällande lagstiftning tillbörligen tillgodosedda, vadan enligt överstyrelsens mening icke något skäl föreligger till åtgärder i den av motionären påyrkade riktning.

Stockholm den 15 mars 1921.

K. E. SANDBERG.

Ivar Skantzé.